

Виконання Мінагрополітики Програми діяльності КМУ та Стратегії «Україна-2020»

Стан виконання Мінагрополітики Плану заходів з реалізації Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» у 2015 році

(Витяг зі Звіту, поданого до Верховної Ради України про хід і результати виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України у 2015 році)

II. НОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Поліпшено умови ведення бізнесу в Україні

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 № 42 “Деякі питання дерегуляції господарської діяльності”:

скорочено терміни видачі фітосанітарного та карантинного сертифікатів (з 5 днів до 24 годин);

суттєво скорочено перелік об'єктів карантинного регулювання (на 33 види рослинних культур - жито, рис, ячмінь та інші, які переміщуються територією України).

Відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі” від 08.12.2015 № 867-VIII:

спрощено умови ведення бізнесу в аграрному секторі, зокрема скасовано дозвіл на використання підземних вод без дозволу до 300 куб. м на один водозабір;

звужено сферу ліцензійних умов на поводження з особливо небезпечними речовинами та відходами;

відмінено обов'язковість реєстрації добрив для типових поширених добрив;

дерегульовано виробництво дитячого харчування на потужностях, що мають експлуатаційний дозвіл;

відмінено обов'язковість міжнародних ветеринарних сертифікатів для кормів і кормової сировини рослинного походження при переміщенні за межами України, за межі території АРК Крим, областей, м. Києва та Севастополя, районів, міст, ветеринарні довідки при переміщенні в межах району;

скасовано карантинний дозвіл на імпорт або транзит для кормів в кормової сировини рослинного походження;

скасовано державну атестацію виробників племінної (тваринної) продукції;

скасовано свідоцтво про допуск виробників до відтворення для племінного використання;

скасовано атестацію працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з племінними ресурсами;

відмінено обов'язковість сертифікації племінних ресурсів;

скасовано державну атестацію (переатестацію) племінної справи, обов'язкове присвоєння відповідного статусу суб'єктам племінної справи у тваринництві;

скасовано облік і присвоєння номерів суб'єктам господарювання, які здійснюють консервне та пресервне виробництво;

скасовано свідоцтво про стабільність і надводного борту судна;

скасовано реєстрацію гідротехнічних споруд;

скасовано ліцензію на промисловий вилов риби, крім внутрішній водойм і річок;

скасовано облік (реєстрацію) зовнішньоекономічних договорів (контрактів) стосовно рибогосподарської продукції групи 3, підгруп 1603, 1604, 1605 УКТ ЗЕД.

Дерегульовано сферу ветеринарного контролю, зокрема відмінено обов'язковість отримання міжнародних ветеринарних сертифікатів для фуражного зерна (для країн СНД - ветеринарні свідоцтва форми № 1, 2 та 3) - під час переміщення за межі України; отримання ветеринарних свідоцтв (для України - форми № 1 та 2) - під час переміщення за межі території Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя, районів, міст; отримання ветеринарних довідок - під час переміщення в межах району (*постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 916 "Про внесення змін до Порядку видачі ветеринарних документів"*).

Розроблено нові критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та змінено періодичність проведення перевірок у сфері ветеринарно-санітарного контролю (*постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 402 "Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, яка підлягає державному ветеринарно-санітарному контролю та нагляду, і визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною ветеринарною та фітосанітарною службою"*)

Розроблено нові критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та змінено періодичність проведення перевірок у сфері захисту рослин (*постанова Кабінету Міністрів України від*

30.06.2015 № 448 “Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері захисту рослин та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною ветеринарною та фітосанітарною службою”).

Удосконалено критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та періодичність здійснення заходів державного нагляду (контролю) в галузі рибного господарства (*постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1095 “Про внесення змін до критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності в галузі рибного господарства та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державним агентством рибного господарства”).*

Запроваджено процедуру реєстрації авторських прав на сорти рослин юридичною особою за умови декларативного підтвердження наявності трудових відносин з автором сорту (селекціонером). Інформація про наявність трудового договору чи договору про створення за замовленням відображається у заявці на сорт рослин (*Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами” від 08.12.2015 № 864-VIII).*

Відмінено обов’язкову сертифікацію сільськогосподарської техніки (*наказ Мінекономрозвитку від 17.12.2015 № 1699 “Про внесення зміни до Переліку продукції, що підлягає обов’язковій сертифікації в Україні, та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів”).*

Відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)” від 12.02.2015 № 191-VIII:

скасовано додаткові дозвільні процедури у сфері виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції і сировини;
дерегульовано господарську діяльність в сфері сільського господарства, зокрема ліквідовано ряд обов’язкових умов договору оренди землі, обов’язкову державну експертизу для проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, скасовано обов’язкові проекти сівозмін, процедуру сертифікації пестицидів та агрохімікатів, сертифікати якості засобів захисту рослин, свідоцтво виробника про якість, яким супроводжується кожна партія продуктів лову, отримана в порядку спеціального використання риби, інших водних живих організмів; виключено дозвіл на ввезення ветеринарних препаратів, дозвіл на ввезення кормових добавок, преміксів і готових кормів, експлуатаційний дозвіл для потужностей (об’єктів) переробки продуктів лову, яке мають право здійснювати суб’єкти

господарювання, видачу експлуатаційного дозволу для потужностей (об'єктів) з виробництва молока, молочної сировини та молочних продуктів.

V. НОВА ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Розпочато процес усунення посадових осіб державних органів від управління державними компаніями

Забезпечено прозорий механізм призначення керівників державних підприємств, які належать до сфери управління Мінагрополітики. Проведено 136 конкурсів.

Призначено керівниками державних підприємств 90 осіб, з них шляхом укладання контракту - 36, шляхом покладання обов'язків/призначення виконуючими обов'язки - 54.

Вжито заходів щодо забезпечення масштабної прозорі приватизації державної власності

Сформовано перелік об'єктів агропромислового комплексу (86 підприємств), які підлягають приватизації у 2015 – 2016 роках.

Фондом державного майна України прийнято рішення про приватизацію 14 державних підприємств, 11 з яких передані до сфери управління органів приватизації; 18 державних підприємств очікують прийняття Кабінетом Міністрів України окремих рішень про їх приватизацію відповідно до статті 25 Закону України “Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі”.

VI. НОВА ПРОДОВОЛЬЧА ПОЛІТИКА

Розроблено Єдину комплексну Стратегію з розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки.

Для підготовки документа було запрошено представників донорських організацій з Канади, Швейцарії, Європейського Союзу і держав-членів ЄС, Агентства США з міжнародного розвитку USAID, Світового Банку / Міжнародної фінансової корпорації, Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй, ЄБРР, Організації економічного співробітництва та розвитку, Європейського інвестиційного банку.

Стратегія визначає план розвитку аграрного сектору України та сільських територій на період 2015-2020 років. Вона окреслює довгострокову концепцію розвитку сільського господарства і сільських територій, надає базу для стабільної, передбачуваної і прозорої правової системи, спрямованої на покращення ділового клімату, протидію корупції і стимулювання інвестицій для модернізації сільськогосподарського сектору. Плануємо, що

на виконання заходів, передбачених Стратегією, буде залучено 50 млн. євро на першому етапі.

Удосконалено орендні відносини та розпочато впровадження ефективних регуляторних механізмів для розвитку ринку оренди земель.

Запроваджено мінімальний строк оренди земель сільськогосподарського призначення, скасовано обов'язковість проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь і передбачають заходи з охорони земель, спрощено порядок реєстрації договорів оренди земель сільськогосподарського призначення. Удосконалено регулювання порядку внесення орендної плати за землю в натуральній формі. (Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)" від 12.02.2015 № 191-VIII).

Створено умови для наповнення місцевих бюджетів через надання можливостей підвищення розміру орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності понад 12 % нормативної грошової оцінки, у разі, коли орендаря визначено на земельних торгах. (Закон України "Про внесення зміни до статті 288 Податкового кодексу України щодо граничного розміру орендної плати" від 30.06.2015 № 557-VIII).

Визначено єдині вимоги до складу та змісту проектів землеустрою (Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення складу, змісту та порядку погодження документації із землеустрою" від 02.06.2015 № 497-VIII).

Скасовано ліцензування робіт з оцінки земель (Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 222-VIII).

Скорочено строки видачі витягу з нормативної грошової оцінки земель (з 7 до 3 робочих днів) (постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 268 "Про внесення змін до методик, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 23 березня 1995 р. № 213 і від 23 листопада 2011 р. № 1278")

Виконавчі органи сільських, селищних та міських рад (крім міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення) набувають повноважень у сфері державної реєстрації прав, у тому числі права оренди земель сільськогосподарського призначення (Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" від 26.11.2015 № 834-VIII).

З метою формування бази даних Державного земельного кадастру забезпечено надання нотаріусам доступу до Державного земельного кадастру (постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2015 № 457 "Деякі

питання надання нотаріусам доступу до Державного земельного кадастру”). Відкрито доступ до відомостей Державного земельного кадастру про земельні ділянки, їх власників та користувачів. Перегляд, копіювання та роздрукування такої інформації здійснюються за умови ідентифікації особи (фізичної або юридичної), яка отримує доступ до інформації, з використанням електронного цифрового підпису чи іншого альтернативного засобу ідентифікації особи. (Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення прозорості у сфері відносин власності з метою запобігання корупції” від 14.07.2015 № 597-VIII та постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2015 № 782 “Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2011 р. № 835 і від 17 жовтня 2012 р. № 1051”).

Довідково: Мінрегіоном запущено електронні сервіси: замовлення витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку, замовлення витягу про нормативну грошову оцінку землі, отримання інформації про власників та користувачів земельних ділянок по всій території України. Безконтактні адміністративні послуги спрямовано на простоту, зручність для громадян та побудовано на принципі екстериторіальності.

Вжито заходів щодо підтримки та розвитку малого і середнього бізнесу на селі.

Забезпечено створення умов доступу до державної підтримки не лише великих, а й середніх та дрібних сільськогосподарських товаровиробників шляхом зняття обмежень щодо потужностей тваринницьких ферм та комплексів, які можуть претендувати на часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції.

Разом з тим до переліку об’єктів, вартість яких може бути частково відшкодована, додано доїльні зали та створені на кооперативних засадах м’ясопереробні пункти. (Закон України “Про внесення зміни до статті 17-2 Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України” від 13.01.2015 № 87-VIII).

На сьогодні в галузі реалізується 11 проектів міжнародної технічної допомоги, основними донорами яких є Європейський Союз, Уряди США, Канади, Німеччини та Швейцарії. Загальна сума залучених коштів за цими проектами становить понад 76 млн. дол. США.

За підтримки Уряду США реалізуються проекти “Партнерство заради інновацій: Розвиток сімейних ферм, об’єднаних в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи”, “Агробонус (Агрохімічна Лабораторія)”, “Збільшення потужностей для професійного вирощування картоплі в Україні” та “Проект Агроінвест в Україні”, основною метою яких є підвищення продуктивності сільського господарства України, створення ефективної ринкової інфраструктури для малих та середніх сільськогосподарських виробників, підвищення прибутковості бізнесу малих

та середніх фермерів. В рамках проектів підтримано створення 20 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, 1 національний та 7 регіональних оптових ринків сільськогосподарської продукції 4 плодоовочесховища та 1 молокопереробне підприємство організованих ринків. У поточному році планується підтримати 170 сімейних ферм та 1 тис. особистих селянських господарств.

За підтримки Уряду Канади в Україні реалізуються проекти “Розвиток молочного бізнесу”, “Український проект бізнес-розвитку плодоовочівництва” та “Проект розвитку зерносховищ та сільськогосподарських кооперативів в Україні”. Загальна кошторисна вартість зазначених проектів становить близько 50 млн. канадських доларів. В рамках проектів надавалась допомога щодо будівництва та реконструкції молочних ферм сімейного типу, було побудовано пункти прийому та точки збору молока, закуплено обладнання для точок збору молока, надано підтримку у побудові двох комплексів із зберігання, прийомки та первинної доробки зерна для двох зернових сільськогосподарських кооперативів, 5 тис. малим та середнім виробникам сільськогосподарської продукції та їх об’єднанням. Планується здійснити навчання та обмін досвідом з вирощування, збереження, маркетингу плодоовочевої продукції для 30 тис. малих і середніх господарств.

Уряд Королівства Нідерланди надає технічну допомогу стосовно 8 проектів на суму 6,6 млн. дол. США (“Земельні ресурси, як інструмент сталого розвитку сільськогосподарських територій”, “Платіжне агентство”, “Забезпечення водними ресурсами фермерських господарств та сільськогосподарських територій”, “Сімейні ферми: виробництво картоплі/молочні”, “Розробка нових проектів і співфінансування”.

За підтримки Федеративної Республіки Німеччини в аграрному секторі економіки реалізується 2 проекти на суму близько 370 тис. дол. США.

Уряд Швейцарії підтримує реалізацію проекту “Розвиток органічного ринку в Україні”.

Передбачено створити умови розвитку сімейного фермерського господарства (*проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств”, реєстраційний номер 1599*).

Схвалено Концепцію розвитку сільських територій, яка спрямована на стимулювання підприємницької активності, диверсифікацію зайнятості сільського населення (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 № 995*).

Забезпечено фінансування за рахунок коштів спеціального фонду державного бюджету пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва на селі “Власний дім” в обсязі 39 млн. гривень.

Важливим досягненням 2015 року є підписання Урядом 28 грудня 2015 року договору з Європейським інвестиційним банком в рамках реалізації проекту “Основний кредит для аграрної галузі – Україна”, поданого для ратифікації Верховною Радою України. Це дасть змогу залучити інвестиції в сільське господарство на суму понад 400 млн. євро.

Разом з KfW (Німецький Державний Банк Розвитку) і Незалежною асоціацією банків України у вересні 2015 було розпочато реалізацію проекту консалтингових послуг для українських комерційних банків відносно фінансування сільськогосподарського сектору. У 2016 році у рамках проекту здійснюватиметься співпраця з фермерами та будуть проводитися навчальні курси для представників середнього та малого бізнесу.

Стратегічною метою проекту є спрощення доступу до банківського фінансування в сільськогосподарському секторі, збільшення частки та якості банківського портфелю і рівня спеціальних знань банківських працівників.

Удосконалено систему державної підтримки сільськогосподарського виробництва.

Забезпечено зменшення витрат, пов'язаних із реалізацією сільськогосподарської продукції, зокрема скасування надмірних процедур обов'язкової реєстрації, сертифікації та дозвільних документів, скорочення часу та витрат, пов'язаних із здійсненням встановлених процедур.

Комплексно спрощено умови ведення бізнесу в аграрному секторі – скасовано 56 дозвільних документів та процедур (див. розділ II. Нова політика державного управління).

Передбачено забезпечити дерегуляцію господарської діяльності:

на зерновому ринку (*проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності Гарантійного фонду виконання зобов'язань за складськими документами на зерно”, реєстраційний номер 3735*);

під час виробництва дитячого харчування (*проект Закону України “Про дитяче харчування”, реєстраційний номер 3808*).

Створено умови для запровадження аграрних розписок – інструменту залучення ресурсів до сільськогосподарського виробництва. Поширено пілотний проект на чотири області (Полтавська, Вінницька, Черкаська, Харківська).

Врегульовано відносини, які виникають під час обігу аграрних розписок (за результатами реалізації пілотного проекту з відпрацювання технології введення в обіг аграрних розписок), зокрема примусового виконання виконавчих написів, вчинених на аграрних розписках (Наказ Мінфіну від 09.11.2015 № 999 (*зареєстровано в Мін'юсті від 26.11.2015 за № 1475/27920*), визначення розміру плати за нотаріальне посвідчення аграрних розписок та інших дій з ними (Наказ Мін'юсту від 29.09.2015

№ 1839/5 “Про затвердження Змін до Інструкції з організації примусового виконання рішень” (зареєстровано в Мін’юсті від 30.09.2015 за № 1167/27612).

Запроваджено механізм страхування майбутнього врожаю ярих зернових сільськогосподарських культур, соняшнику та цукрового буряку з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування (прийняті розпорядження Нацкомфінпослуг від 24.09.2015 № 2284, № 2285, від 10.12.2015 № 3050 та накази Мінагрополітики від 24.09.2015 № 374, № 371, від 10.12.2015 № 472).

Гармонізовано законодавство України у сфері насінництва та розсадництва відповідно до європейських та міжнародних вимог (Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами” від 18.12.15 № 864-VIII).

Приведено у відповідність з вимогами Схем ОЕСР сортової сертифікації або контролю насіння, яке має обіг у міжнародній торгівлі, порядок ввезення в Україну насіння сорту, який занесений до Реєстру сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, тих сільськогосподарських рослин, до схем сортової сертифікації яких приєдналася Україна, за умови, що воно призначене для розмноження і подальшого вивезення за межі країни (наказ Мінагрополітики України від 18.06.2015 р. № 224, зареєстровано в Мін’юсті від 26.06.2015 за № 764/27209).

Створено нормативно-правові умови для підвищення інвестиційної привабливості та стимулювання ведення марикультури (постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 981 “Про затвердження типових договорів користування на умовах оренди частиною рибогосподарського водного об’єкта, акваторією (водним простором) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України для цілей аквакультури” та від 30.09.2015 № 1066 “Про затвердження Методики визначення розміру плати за використання на умовах оренди акваторії (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України для цілей аквакультури (марикультури)”.

Затверджено державний логотип для органічної продукції (наказ Мінагрополітики “Про затвердження державного логотипу для органічної продукції (сировини)” від 25.12.2015 № 495, зареєстрований у Мін’юсті 19.01.2016 за № 99/28229).

Вжито заходи з реформування у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів

Розпочала роботу Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, яка реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу, охорони прав на сорти рослин), державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері.

Забезпечено імплементацію законодавства України до вимог ЄС у сфері безпечності харчових продуктів (*Закони України “Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною” від 07.04.2015 № 287-VIII та “Про внесення змін до Закону України “Про ідентифікацію та реєстрацію тварин” від 15.07.2015 № 616-VIII.*

Відкриття європейських ринків для українських аграріїв

Сільське господарство забезпечує понад 38% експортного потенціалу держави. Позитивне сальдо зовнішньоторговельної діяльності в АПК становить 11,1 млрд. дол. США.

Диверсифіковано експорт та збільшено його товарний асортимент, який спрямовується до країн Азії, Європи та Африки. Збережено лідерство на світовому аграрному ринку зернових культур, олії соняшниковій, курятині. На вітчизняному продовольчому ринку збільшилась частка споживання продукції українського виробництва.

Україна має потужний потенціал для нарощування виробництва та експорту насіння. Вітчизняні виробники насіння зернових колосових культур, кукурудзи та сорго отримали можливість виходу із своєю продукцією на міжнародні ринки, в тому числі ЄС. За офіційними даними Європейської Комісії українська система контролю за виробництвом та сертифікацією насіння організована належним чином. А отже насіння, вироблене та сертифіковане в Україні, відповідає європейським нормам, визнається еквівалентним виробленому та сертифікованому у країнах ЄС, що підтверджено звітом Європейської комісії.

У 2015 році валовий збір зерна становить 60 млн. тонн. Обсяги сільськогосподарського виробництва дасть змогу забезпечити продовольчу безпеку держави та сформувати найвищий за всю історію держави експортний потенціал (понад 36 млн. тонн зернових).

Забезпечено просування української продукції на світовому ринку та надається сприяння вітчизняним експортерам сільськогосподарської продукції, що вже надало можливість розширити номенклатуру українських продовольчих товарів на ринках іноземних країн:

понад 300 українських компаній перемогли у тендерах за кордоном, уклали експортні контракти, отримали частку у масштабних інфраструктурних проектах;

проведено у Вашингтоні 24–25 березня 2015 року Український зерновий конгрес;

встановлено ділові відносини низки єгипетських підприємців з виробниками курятини. Досягнуто принципової домовленості щодо регулярних поставок м'яса птиці обсягами до 400-500 тонн /місяць;

надано сприяння у просуванні продукції українського виробництва на ринки Єгипту, Тунісу, ПАР, Йорданії, ФРН;

забезпечено участь іноземних компаній в Міжнародній агропромисловій виставці “АГРО-2015”.

Розроблено Урядом проект Закону України “Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину” (щодо зменшення розміру вивізного мита на живу худобу з 15 до 3 %).